

UNIVERSITETET I OSLO

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Eksamen i: MAT1100 — Kalkulus
Eksamensdag: Onsdag 6. desember 2017
Tid for eksamen: 14.30 – 18.30
Oppgavesettet er på 3 sider.
Vedlegg: Formelark
Tillatte hjelpemidler: Godkjent kalkulator

Kontroller at oppgavesettet er komplett før du begynner å besvare spørsmålene.

Alle punktene (1a, 1b, 2 osv.) teller i utgangspunktet likt i sensuren. Dersom det er et punkt du ikke får til, kan du likevel bruke resultatene derfra i senere punkter. Husk å begrunne svarene dine.

Oppgave 1

I denne oppgaven er f funksjonen

$$f(x, y) = xe^{xy}$$

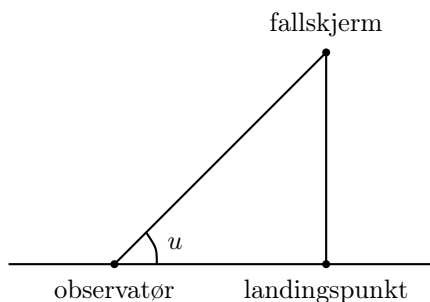
- Finne de partiellderiverte til f .
- I hvilken retning vokser f raskest når vi befinner oss i punktet $\mathbf{a} = (2, 1)$? La $\mathbf{u}$ være enhetsvektoren i denne retningen, og finn den retningsderiverte $f'(\mathbf{a}; \mathbf{u})$.

Oppgave 2

Hva er volumet til parallelepipedet utspent av vektorene $\mathbf{a} = (1, -2, 1)$, $\mathbf{b} = (2, 1, -2)$ og $\mathbf{c} = (-1, 0, 1)$?

Oppgave 3

Figuren viser en fallskjerm som faller loddrett mot bakken. Fallet observeres av en observatør som står 100 meter fra landingspunktet. Når vinkelen u er $\frac{\pi}{4}$, endrer den seg med 0.03 radianer per sekund. Hvor fort faller fallskjermen i dette øyeblikket?

(Fortsettes på side 2.)

Oppgave 4

En gruppe på 2000 velgere blir studert i forbindelse med et valg. De kan stemme på tre partier, P , Q og R . I en spørreundersøkelse to måneder før valget blir de spurt om hvilket parti de tror de kommer til å stemme på, og resultatet her blir senere sammenlignet med hvordan de faktisk stemte under valget. Undersøkelsen viser at:

- (i) Av dem som sa de ville stemme på P i undersøkelsen, stemmer 70% på P , 20% på Q og 10% på R i valget.
- (ii) Av dem som sa de ville stemme på Q i undersøkelsen, stemmer 20% på P , 70% på Q og 10% på R i valget.
- (iii) Av dem som sa de ville stemme på R i undersøkelsen, stemmer 20% på P , 20% på Q og 60% på R i valget.

- a) Anta at det var henholdsvis x_1 , x_2 og x_3 velgere som sa de ville stemme på partiene P , Q og R i spørreundersøkelsen. Finn en matrise A slik at hvis

$$\begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \\ y_3 \end{pmatrix} = A \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{pmatrix},$$

så er y_1 , y_2 og y_3 antall velgere som stemte på henholdsvis P , Q og R ved valget.

- b) Den inverse matrisen til A er

$$B = \begin{pmatrix} 1.6 & -0.4 & -0.4 \\ -0.4 & 1.6 & -0.4 \\ -0.2 & -0.2 & 1.8 \end{pmatrix}$$

(du behøver ikke sjekke at dette stemmer). Ved valget var det 800 velgere som stemte på P , 700 som stemte på Q , og 500 som stemte på R . Hvor mange var det som sa de ville stemme på henholdsvis P , Q og R i spørreundersøkelsen?

Oppgave 5

Regn ut integralene:

a) $\int \cos(\sqrt{x}) dx$

b) $\int \frac{1}{x^2+6x+18} dx$

Oppgave 6

- a) Funksjonen $g: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ er definert ved

$$g(x) = e^{-x} \sin(e^x)$$

Vis at $\lim_{x \rightarrow \infty} g(x) = 0$, men at $\lim_{x \rightarrow \infty} g'(x)$ ikke eksisterer.

(Fortsettes på side 3.)

I resten av oppgaven antar vi at $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ er to ganger deriverbar med kontinuerlig annenderivert.

- b) Vis at dersom b er en konstant, så er den deriverte til $f(x) + f'(x)(b-x)$ lik $f''(x)(b-x)$. Bruk dette til å vise at

$$\int_a^b f''(x)(b-x) dx = f(b) - f(a) - f'(a)(b-a)$$

- c) I resten av oppgaven antar vi at det finnes et positivt tall M slik at $|f''(t)| \leq M$ for alle t . Vis at for $b > a$, er

$$\frac{1}{2}M(b-a)^2 \geq |f(b) - f(a) - f'(a)(b-a)|$$

og forklar at dette medfører at

$$|f(b) - f(a)| \geq \left(|f'(a)| - \frac{1}{2}M(b-a) \right) (b-a)$$

- d) Anta at $\epsilon > 0$. Vis at dersom $|f'(a)| \geq \epsilon$ og $b = a + \frac{\epsilon}{M}$, så er $|f(b) - f(a)| \geq \frac{\epsilon^2}{2M}$. Bruk dette til å vise at dersom $\lim_{x \rightarrow \infty} f(x) = 0$ og f'' er begrenset, så er $\lim_{x \rightarrow \infty} f'(x) = 0$.

SLUTT